

SSP aloitti toimintansa syyskuussa. Vuoden lopussa Valtion vakuusrahasto myönsi Suomen Säästöpankille jälleen 4.7 mrd. markkaa pääomatukea. Aikaisemmat pääomatuet mukaan lukien rahasto on myöntänyt Suomen Säästöpankille tukea yhteensä 11.9 mrd. markkaa.

Tuen muodot ja ehdot ilmenevät tarkemmin Valtion vakuusrahaston toimintakertomuksesta. Suomen Pankki on osallistunut tukitoimien toteuttamiseen vain myöntämällä vakuusrahastolle lyhytaikaista rahoitusta tuen maksatuksen ja valtiolta saadun rahoituksen väliseksi ajaksi.

STS-Pankki fuusioitiin Kansallis-Osake-Pankkiin

Valtion vakuusrahasto oli niin ikään kiinteästi mukana neuvotteluissa, joiden tuloksena STS-Säätiö myi omistamansa STS-Pankin osakkeet Kansallis-Osake-Pankille marraskuun lopussa. Valtion vakuusrahasto ja KOP allekirjoittivat samalla aiesopimuksen, jonka mukaan ne perustaisivat yhdessä omaisuudenhoitoyhtiön, joka ottaisi hoitaakseen STS-Pankin ongelmalainakannan (tarkemmin Valtion vakuusrahaston toimintakertomuksessa). Suomen Pankki piti esitettyä ratkaisua vallitsevassa tilanteessa tarkoituksenmukaisena.

Talletusten markkinakorkoisuus lisääntyi, ja pankkien rationalisointipaineet kasvoivat

Talouden toimeliaisuuden heikkeneminen ja korkea korkotaso supistivat yleisön luotonkysyntää. Pankkien ongelmat puolestaan vaikeuttivat luotonantotarjontaa. Näiden tekijöiden yhteisvaikutuksesta pankkien luotonanto yleisölle supistui. Pankkien yhteenlaskettu tase säilyi lähes ennallaan, vaikka markan arvon heikkeneminen nosti valuuttamääräisten saamisten ja velkojen markka-arvoja.

Pankkien uusista luotoista sidotaan peruskorkoon käytännössä enää ainoastaan korkotuki- ja kattokorkoluotot. Sen vuoksi peruskorkosidonnaisten uusien luottojen osuus supistui entisestään vuonna 1992. Uudesta luotonannosta yhä suurempi osa sidottiin pankkien omiin viitekorkoihin. Sen sijaan markkinaehtoisten heliborkorkojen ja pitkäaikaisten korkojen käyttö viitekorkoina väheni. Kiinteäkorkoiset luotot ovat pääasiassa vekseliluottoja, ja niiden osuus on säilynyt ennallaan vuodesta 1990. Koko lainakannan peruskorkosidonnaisuus on jatkuvasti supistunut, mutta oli vuoden päättyessä silti vielä 44 %.

Pankkien markkinaehtoisten lähdeverollisten talletusten osuus kasvoi edellisvuotisesta. Selvä peruskorkosidonnaisten talletusten väheneminen toukokuussa johtui siitä, että toukokuun alusta lähtien verottomien käyttötilien korko ei ollut enää peruskorkosidonnainen, vaan ylin sallittu veroton korko määritellään tulo- ja varallisuusverolaissa. Lokakuussa voimaan tullut talletusten ja obligaatioiden veronhuojennuslain muutos aiheutti sen, että talletuksia siirtyi jonkin verran markkinakorkoisilta peruskorkosidonnaisille tileille.

Pankkien markkavarainkäytön ja -hankinnan keskikorkojen välinen erotus eli korkomarginaali kasvoi hieman vuonna 1992. Korkomarginaali ei kuitenkaan kerro korkojen vaikutuksesta pankkien korkokatteeseen, koska siinä eivät näy järjestämättömistä saamisista aiheutuneet koronmenetykset.

Pankkien toiminnan tehostaminen ja toimintakustannusten pienentäminen ovat tulleet entistä tärkeämmiksi pankkien kannattavuuden heikentyessä. Tehostaakseen toimintaansa pankit ovat purkaneet säännöstelyaikana rakentamaansa ylikapasiteettia. Vuoden 1992 aikana pankkien konttoreiden lukumäärä väheni lähes 300:lla. Pankit myös vähensivät henkilökuntaansa noin 3000 hengellä. Vaikka paikallispankkien lukumäärä pieneni selvästi fuusioiden kautta, niiden konttoreiden määrä supistui vain vajaat 10 %.

Arvopaperimarkkinoiden toimintaedellytyksiä kehitettiin

Suomen Pankin, valtion ja viiden suurimman liikepankin kesäkuussa 1989 perustaman Helsingin Rahamarkkinakeskus Oy:n säännöt hyväksyttiin lokakuussa 1991, ja keskuksen selvitysjärjestelmä otettiin käyttöön huhtikuun lopussa 1992. Rahamarkkinakeskuksen tehtävänä on tarjota säilytys- ja selvityspalveluita paperittomille arvo-osuuksille. Järjestelmään on sisällytetty toistaiseksi sijoitustodistukset ja valtion velkasitoumukset. Vuonna 1993 rahamarkkinakeskuksen on tarkoitus laajentaa toimintansa myös joukkovelkakirjoihin.

Pörssiyhtiöiden siirtyminen arvo-osuusjärjestelmään alkoi toukokuussa 1992. Vuoden 1992 aikana Suomen Osakekeskusrekisteri Osuuskunnan rekisteröintijärjestelmään siirrettiin kahdeksan pörssiyhtiön osakkeet. Näiden yhtiöiden osuus Helsingin Arvopaperipörssin osakevaihdosta vuonna 1992 oli 35 %.

Lisäksi arvo-osuusjärjestelmään siirtyi yksi OTC-listan sekä yksi meklarilistan yhtiö.

Osana pankkitukea hyväksyttiin keväällä 1992 lakiesitys, jonka perusteella osakkeiden pörssikauppojen yhden prosentin leimavero poistettiin. Laki astui voimaan toukokuun 1992 alussa. Myös johdannaiskauppojen eli optioiden ja termiinisopimusten leimavero kumottiin. Marraskuun alussa vapautettiin niin ikään OTC-listalla olevien arvopapereiden myynti leimaverosta.

Kesällä Suomeen luotiin valtion viitelainojen markkinatakausjärjestelmä. Viisi suomalaista liikepankkia (KOP, OKO, PSP, SKOP ja SYP) solmi kesäkuun lopussa valtiokonttorin kanssa sopimuksen valtion lainojen emissioiden järjestämisestä ja jälkimarkkinoiden ylläpidosta. Markkinatakaajina toimivat pankit sitoutuivat osallistumaan valtion viitelainojen eli sarjaobligatiolainojen ja asuntorahaston obligaatiolainojen tarjouskilpailuihin ja antamaan viitelainoista kaksipuolisen sitovan hintanoteerauksen toisille markkinatakaajille ja sitovan ostonoteerauksen asiakkaille. Suomen Pankki ja markkinatakaajat allekirjoittivat elokuussa sopimuksen markkinatakaajien käyttäytymissäännöistä valtion lainojen jälkimarkkinoilla. Markkinatakausjärjestelmän avulla valtiokonttori, markkinatakaajat ja Suomen Pankki pyrkivät lisäämään suomalaisten joukkovelkakirjamarkkinoiden likviditeettiä.

Rahoitusmarkkinoiden toimintaympäristö uudistui

Maksuvalmiusjärjestelmä käyttöön heinäkuussa

Heinäkuun 3. päivästä lähtien Suomen Pankin siihenastinen päivämarkkinajärjestelmä korvattiin uudella maksuvalmiusjärjestelmällä. Maksuvalmiusjärjestelmä koostuu päivätalletuksista ja maksuvalmiusluotoista. Sekä talletus- että luotokorot ovat entistä lähempänä markkinakorkoja ja muuttuvat markkinakorkojen myötä. Lisäksi maksuvalmiusluoton maturiteettia voidaan muuttaa Suomen Pankin päätöksellä yhdestä päivästä aina neljään viikkoon.

Päivätalletuskorko sekä maksuvalmiusluotosta perittävä korko sidottiin Suomen Pankin rahamarkkinoiden tarjouskilpailussa syntyvään huutokauppakorkoon. Huutokauppakorko määräytyy joko pankkien korkoja ja likviditeetin määriä koskevien tarjousten perusteella tai siten, että Suomen Pankki määrää koron; jälkimmäisessä tapauksessa pankkien tarjoukset koskevat vain määriä. Kulloinkin voimassa oleva huutokauppakorko samoin kuin talletus- ja luotokoron marginaalit sekä luoton maturiteetti ovat jatkuvasti esillä sähköisissä tietojärjestelmissä.

Aluksi päivätalletuskorko oli yhden prosenttiyksikön pienempi ja maksuvalmiusluoton korko yhden prosenttiyksikön suurempi kuin huutokauppakorko. Päivätalletuskorko nousi siten 4 prosentista 13.5 prosenttiin. Tämä lisäsi pankkien halukkuutta pitää päivätalletuksia Suomen Pankissa. Tätä vaikutusta vahvisti se, että pankit odottivat korkojen nousevan syksyllä. Päivätalletusten määrä ylitti elokuun puolivälin jälkeen 10 mrd. markan rajan ja pysyi suurena aina syyskuun alkuun saakka.

Vähentääkseen päivätalletuksia Suomen Pankki laajensi päivätalletus- ja huutokauppakoron välisen eron ensin elokuun lopulla kahdeksi ja syyskuun 3. päivänä viideksi prosenttiyksiköksi. Kellutuksen jälkeen pankkien päivätalletukset supistui 1—3 mrd. markkaan, minkä vuoksi päivätalletus- ja huutokauppakoron ero kavennettiin kolmeksi prosenttiyksiköksi lokakuun lopulla.

Maksuvalmiusluoton laina-aika oli aluksi 7 päivää, mutta elokuun 10. päivänä se pidentettiin 14 päiväksi ja lyhennettiin jälleen 7 päiväksi lokakuun puolivälissä. Maksuvalmiusluottoja käytettiin loppuvuoden aikana ja myös syyskuun alun epävakaassa tilanteessa. Järjestelmä on siten tarkoituksensa mukaisesti ollut pankeille ainoastaan viime käden rahoituslähde.

Rahoituslaitoksia koskeva lainsäädäntö uudistui jälleen

Ammattimaista rahoitustoimintaa säätelevä rahoitustoimintalaki tuli voimaan vuoden 1992 alussa. Ammattimaiseksi katsotaan toiminta, jossa omaan lukuun tarjotaan rahoitusta yleisöltä hankituin, takaisinmaksettavin varoin (mm. luottokortti- ja laskusaamisten sekä osamaksukaupan rahoitus). Lakia ei kuitenkaan sovelleta talletuspankkien harjoittamaan rahoitustoimintaan, joka kuuluu talletuspankkilain piiriin. Ammattimaisen rahoitustoiminnan harjoittaminen on luvanvaraista. Rahoitustoimintaa tämän lain mukaan harjoittavan luottolaitoksen vakaavaraisuus määritellään samalla tavalla kuin talle-

tuspankin vakavaraisuus. Rahoitustoimintalaki jäänee kuitenkin välivaiheeksi. Euroopan talousaluetta (ETA) koskevan sopimuksen astuessa voimaan kaikkien luottolaitosten, mukaan lukien talletuspankit, toimintaa on tarkoitettu säädellyä uudella luottolaitostoimintalalla.

Luottolaitostoimintalaki ja eräiden siihen liittyvien lakien uudistusta sekä lakia ulkomaisen luotto- ja rahoituslaitoksen toiminnasta Suomessa valmisteli rahoituslainsäädännön tarkastamistoimikunta. Toimikunta esitti tammi-kuussa valmistuneessa mietinnössään, että kaikki luotto- ja rahoituslaitokset kuuluisivat yhden, sisällöltään yhtenäisen ammattimaista rahoituksen tarjoamista koskevan luottolaitostoimintalain piiriin. Tämä laki, joka korvaa vuoden 1991 alussa voimaan tulleen talletuspankilain ja vuoden 1992 alussa voimaan tulleen rahoitustoimintalain, yhdenmukaistaa ETA-sopimuksen edellyttämällä tavalla Suomen rahoituslainsäädännön Euroopan yhteisöjen pankkidirektiivien kanssa. Laki on tarkoitettu saattamaan voimaan samanaikaisesti ETA-sopimuksen kanssa. Lakiin sisältyvät yhden toimiluvan ja kotivaltiovalvonnan periaatteet. Muut merkittävimmät muutokset koskevat toimiluvan saannin edellytysten tarkentamista, omistusrajoitusten lieventämistä, kirjanpitoa, valvonnan yhtenäistämistä sekä asiakasriskin rajoittamista.

Lakiesityksen mukainen vakavaraisuuslaskennan kiristyminen aiheuttaa pankeille lisäkustannuksia. Saamiset, joista suomalainen vakuutuslaitos vastaa, siirtyvät toisesta riskiryhmästä neljänteen riskiryhmään. Säästöpankeille ja etenkin osuuspankeille se merkitsee oman pääoman lisätarvetta, koska nämä pankit ovat vakuuttaneet osan luottokannastaan keskinäisissä vakuutusyhtiöissään. Oman pääoman lisätarvetta aiheuttavat myös arvopaperimarkkinatoiminnan ensisijaisesta omasta pääomasta toissijaiseen sekä omaan pääomaan luettavien varausmäärän vähentyminen. Pankeille, jotka eivät täyty vakavaraisuusvaatimusta ETA-sopimuksen voimaan tullessa, on varattu aikaa sopeutua uusiin säännöksiin 1.1.1995 asti.

Hallituksen luottolaitostoimintaa koskevassa esityksessä suurten asiakasriskien yhteismäärää rajoitetaan siten, että se voi olla enintään kahdeksan kertaa luottolaitoksen omien varojen määrä. Asiakasriskiä pidetään suurena, kun se on vähintään 10 % luottolaitoksen omista varoista. Suurten asiakasriskien rajoittamisesta pankeille aiheutuvia taloudellisia vaikutuksia on vaikea arvioida. Sopeutumisongelmia helpottaa

kuitenkin melko pitkä eli vuoden 2001 loppuun ulottuva siirtymäaika. Pienille pankeille sopeutumisaikaa on annettu aina vuoden 2006 loppuun. Pieniksi katsotaan pankit, joiden oma pääoma on enintään 43 milj. markkaa.

Luottolaitosten omistusrajoituksia lievennetään lakiesityksessä. Voimassa olevassa talletuspankkilain on pankkien oikeus omistaa muuta kuin pankkitoimintaa harjoittavien yhtiöiden osakkeita ja osuuksia rajoitettu 10 prosenttiin sijoituskohteen osakkeista ja osuuksista tai niiden tuottamista äänistä. Esityksessä luottolaitostoimintalain sijaan rajoitetaan luottolaitosten oikeutta omistaa osakkeita ja osuuksia siten, että yli 10 prosentin omistukset muuta kuin luottolaitostoimintaa harjoittavassa yrityksessä saavat olla enintään 15 % luottolaitoksen omista varoista. Lisäksi tällaiset omistukset saavat olla yhteensä enintään 60 % luottolaitoksen omista varoista.

Lakiesityksessä ei rajoiteta ulkomaalaisen oikeutta omistaa suomalaisen luottolaitoksen osakkeita. Pankkitarkastusvirastolle on kuitenkin ilmoitettava etukäteen, jos vähintään 10 prosentin osuus tai äänivalta luottolaitoksen osake- tai osuuspääomasta on siirtymässä yhden omistajan haltuun. Lakiesityksessä ei tehdä eroa koti- ja ulkomaisen osuudenhankkijan välillä. Pankkitarkastusvirastolla on mahdollisuus kuitenkin jälkikäteen puuttua osuuden hankintaan, mikäli on todennäköistä, että omistuksen muutos haittaisi luottolaitoksen varovaisen ja terveiden liikeperiaatteiden mukaista toimintaa.

Samanaikaisesti luottolaitostoimintalain kanssa tulee voimaan laki ulkomaisen luotto- ja rahoituslaitoksen toiminnasta Suomessa. Se sisältää ETA-sopimuksen periaatteet, joiden mukaan vain muusta kuin sopimusvaltiosta oleva luottolaitos tarvitsee Suomessa myönnetyn toimiluvan sivukonttorin perustamiseen. Sopimusvaltiosta oleva luottolaitos voi perustaa sivukonttorin Suomeen ilman erillistä toimilupaa. Lisäksi ainoastaan ETA-valtiosta oleva luottolaitos voi tarjota vapaasti palveluja Suomessa.

Kirjanpitolain muutos tuli voimaan vuoden 1993 alussa, mutta vanhoja säädöksiä voidaan soveltaa viimeistään 30.4.1993 päättyvällä tilikaudella. Tilinpäätöstä koskevat säännökset yhdenmukaistettiin Euroopan yhteisöjen lainsäädännön kanssa. Lakia sovelletaan myös pankeihin ja muihin luottolaitoksiin, mutta niitä koskevat erityismääräykset sisältyvät luottolaitostoimintalakiin.

Pääomatulojen verotus uudistui

Vuoden 1993 alussa voimaan tulleen uudistetun tuloverolain mukaan pääomatulojen verotus on erotettu ansiotulojen verotuksesta. Pääomatuloja verotetaan pääasiassa 25 prosentin verokannan mukaan. Myös yritysverokannaksi asetettiin sama 25 %.

Lähdeveron alaisten korkotulojen verokantaa nostetaan asteittain kohti 25:tä prosenttia. Siirtymistä aikaistettiin alun perin suunnitellusta. Talletusten lähdevero nousi vuonna 1992 sovelletusta 15 prosentista 20 prosenttiin jo vuoden 1993 alusta ja nousee 25 prosenttiin vuoden 1995 alusta. Käyttelytilit, joiden korko on enintään 4,5 %, säilyvät verottomina. Laki korkotulon lähdeverosta tuli voimaan pysyvänä vuoden 1993 alusta.

Rahoitustarkastuksen uudelleenjärjestelyä valmisteltiin

Valtiovarainministeriö asetti joulukuussa 1991 työryhmän, jonka tuli tehdä esitys finanssiryhmäkomitean ehdottaman rahoitusmarkkinoiden valvontaviranomaisen, rahoitustarkastuksen, perustamiseksi tarvittaviksi säännöksiksi. Valtiovarainministeriö muutti työryhmän toimeksiantoa huhtikuussa 1992 siten, että työryhmän tuli tehdä myös tarvittavat säännösehdotukset, jotta pankkitarkastusviraston tehtävät voitaisiin siirtää Suomen Pankin yhteyteen. Rahoitusmarkkinoiden valvonta tuli hallinnollisesti järjestää siten, että se olisi riippumaton Suomen Pankin muista tehtävistä. Työryhmä antoi suullisen väliraportin valtioneuvoston talouspoliittiselle ministerivaliokunnalle kesäkuussa. Sen jälkeen työryhmä keskittyi talouspoliittisen ministerivaliokunnan hyväksymän kannan mukaisesti laatimaan hallituksen esityksen muotoon säännösehdotukset pankkitarkastusviraston tehtävien siirtämisestä Suomen Pankin yhteyteen.

Työryhmä ehdotti syyskuussa valmistuneessa muistiossaan, että rahoitusmarkkinoiden kokonaisvalvonta keskitettäisiin Suomen Pankkiin. Suomen Pankin yhteyteen perustettaisiin erityinen yksikkö, rahoitustarkastus, ja pankkitarkastusvirasto lakkautettaisiin. Hallitus antoi työryhmän muistiota noudattelevan esityksen eduskunnalle joulukuussa.

Pankkitarkastusviraston Suomen Pankkiin liittäminen tavoitteena on varmistaa, että rahoitusmarkkinoiden valvontaan käytettävissä ole-

Laki säästöpankin muuttamisesta osakeyhtiömuotoiseksi pankiksi tuli voimaan marraskuussa. Säästöpankki voi lain mukaan muuttua joko osakeyhtiömuotoiseksi säästöpankiksi tai liikepankiksi. Lain tarkoitus on yhdenmukaistaa säästö- ja liikepankkien mahdollisuudet hankkia omaa pääomaa. Säästöpankin toimintaa jatkavan pankin osakepääoma muodostetaan peruspääomasta ja vararahastosta. Pankin osakkeet luovutetaan yhdelle tai useammalle säätiölle, jonka pääasiallisena tarkoituksena on edistää säästämistä. Säästöpankkien toiminnan perusteita ja erityispiirteitä muutettiin vain sen verran kuin oli välttämätöntä.

Arvopaperimarkkinalainsäädäntöä kehitettiin

Ulkomaalaiset saivat oikeuden hankkia suomalaisen sijoitusrahastojen osuuksia, kun sijoitusrahastolain muutos tuli voimaan vuoden 1992 alussa. Ulkomaalaisille tuli näin mahdollisuus välillisesti sijoittaa sidottuihin osakkeisiin. Uusi sijoitusrahastolaki, joka noudattaa EY:n sijoitusrahastodirektiivejä, on tarkoitettu saattamaan samanaikaisesti ETA-sopimuksen kanssa.

Euroopan talousaluetta koskevasta sopimuksesta arvopaperimarkkinalainsäädäntöön aiheutuvat muutostarpeet selvitettiin joulukuussa 1991 valmistuneessa arvopaperimarkkinatoimikunnan mietinnössä.

Markkinapaikkatyöryhmä sai työnsä päätökseen huhtikuussa 1992. Muistiossaan työryhmä tarkasteli julkisen kaupankäynnin käsitettä markkinoiden kehityksen ja lainsäädännön kehittämisen kannalta. Työryhmä ehdotti, että liikeeseenlaskijan tiedonantovelvollisuus ja sisäpiirin sääntely ulotetaan pääosin myös rahamarkkinoihin. Arvopaperimarkkinalaista ehdotettiin poistettaviksi säännökset, joilla pörssi-arvopapereiden julkinen kaupankäynti on rajoitettu yhteen kotimaiseen markkinapaikkaan. Samoin ehdotettiin poistettaviksi rajoitukset, joiden perusteella arvopaperipörssi ei voi toimia muun julkisen kaupankäynnin järjestäjänä pörssi-kaupan ohella. Edelleen ehdotettiin, että oikeus arvopapereita koskevien tarjousien välittämisen markkinointiin olisi vain arvopaperivälittäjällä. Ehdotukset on tarkoitettu saattamaan voimaan yhdessä arvopaperimarkkinatoimikunnan ehdotusten kanssa.

Kaikki arvopaperimarkkinoita koskevat lakiehdotukset on tarkoitettu saattamaan voimaan samanaikaisesti ETA-sopimuksen kanssa.

vat voimavarat voidaan suunnata tarpeelliseksi ja välttämättömiksi katsottuihin kohteisiin. Lisäksi tavoitteena on selkeyttää Suomen Pankin ja pankkitarkastusviraston välistä vastuunjakoja ja tehostaa päätöksentekoa.

Rahoitustarkastuksella olisi tehtäviään hoitaessaan oma päätöksenteko-organisaationsa. Valvonnan periaateratkaisut tekisi rahoitustarkastuksen kolmijäseninen johtokunta. Siihen kuuluisivat rahoitustarkastuksen johtaja sekä kaksi jäsentä, jotka eduskunnan pankkivaltuusto nimeää Suomen Pankin ja valtiovarainministeriön ehdotusten perusteella. Muilta osin valvontaa koskeva päätösvalta olisi rahoitustarkastuksen johtajalla. Rahoitustarkastus olisi riippumaton pankin muista tehtävistä toimialaansa kuuluvia päätöksiä tehdessään. Koska nykyisen pankkitarkastusviraston päätöksistä voi valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen, tämä valitus-oikeus säilytettäisiin myös uuden rahoitustarkastuksen päätöksistä. Työryhmän ehdotuksen mukaan valvonnan uudelleen järjestely astuisi voimaan 1.4.1993.

Suomen Pankkia koskevan lainsäädännön muutostarvetta selvitettiin

Valtiovarainministeriön asettama työryhmä selvitti, millaisia Suomen Pankin asemaan liittyviä muutostarpeita aiheutuu Suomen mahdollisesta EY-jäsenyydestä sekä osallistumisesta Euroopan talous- ja rahaliittoon (EMU). Suunnitelmien mukaan talous- ja rahaliittoon siirrytään kolmessa vaiheessa 1990-luvun aikana. Työryhmä tarkasteli erityisesti niitä muutostarpeita, joita kolmannessa vaiheessa perustettava Euroopan keskuspankkijärjestelmä aiheuttaa Suomen Pankkia koskevaan lainsäädäntöön.

Euroopan keskuspankkijärjestelmä koostuu Euroopan keskuspankista ja kansallisista keskuspankeista. Maastrichtin sopimuksessa korostetaan nimenomaan kansallisten keskuspankkien itsenäisyyttä suhteessa poliittisiin päätöksentekojärjestelmiin. Työryhmä totesi, että Suomen Pankin valtiosääntöoikeudellinen asema antaa hyvät lähtökohdat ottaa huomioon myös Maastrichtin sopimuksen vaatimukset. Tulevassa kehityksessä edellytetään kuitenkin, että eduskunnan välillistä vaikutusta pankkivaltuuston kautta Suomen Pankin päätöksentekoon vähennetään. Varautuminen Euroopan keskuspankkijärjestelmän perustamiseen edellyttää siten toimivaltajaon selkeyttämistä niin, että päätösvalta

Suomen Pankissa keskitettäisiin johtokunnalle ja pankkivaltuuston tehtävänä olisi toimia valvontaviranomaisena.

Työryhmä ehdotti Suomen Pankkia koskevan lainsäädännön jatkovalmistelun käynnistämistä. Asetettavan komitean tai toimikunnan tehtävänä olisi valmistella niitä lainmuutoksia, jotka aiheutuvat osallistumisesta taloudelliseen integraatioon. Samoin valmistellaan Suomen Pankin nykyisen ohjesäännön korvaava laki Suomen Pankista ja selvitetään mahdollisuuksia yksinkertaistaa monimutkaista säädöskokonaisuutta.

Maksujärjestelmien kehittäminen

Eri maiden maksujärjestelmien toiminta, tehokkuus ja riskien hallinta ovat viime vuosina olleet yhä laajemman huomion kohteena etenkin EY:ssä. Keskuspankkien yhdeksi keskeiseksi tehtäväksi on katsottu maksu- ja selvitysjärjestelmien kehittäminen. Suomen Pankin tehtäviin kuuluu jo ohjesäännön mukaan maksujärjestelmien luotettavuuden ja tehokkuuden edistäminen. Suurten maksujen järjestelmien turvallisuuteen ja järjestelmäriskien hallintaan kohdistettiin kertomusvuonna erityistä huomiota. Suuria maksuja ovat lähinnä pankkien väliset sekä arvopaperikauppaan liittyvät maksut.

Pankkien välisten maksujen reaaliaikaista hoitamista varten kehitetyn Suomen Pankin sekkitilijärjestelmän käyttäjien lukumäärä lisääntyi neljällä vuoden aikana. Merkittävää oli, että kahdelle arvopaperikaupan selvityskeskukseen myönnettiin oikeus sekkitiliin keskuspankissa. Helsingin Rahamarkkinakeskus liittyi järjestelmän käyttäjäksi toukokuussa ja Helsingin Arvopaperipörssi elokuussa.

Osana maksujärjestelmien kehittämistä aloitettiin selvitystyö, joka käsittää keskuspankin myöntämän sekkitilioikeuden määräytymisperusteet, päivänsisäisen velkaantumisoikeuden rajoittamisen sekä velkaantumisoikeudelle asetettavat vakuusvaatimukset. Myös Suomen Pankin omaa pankkitoimintaa ja maksuliikettä palvelevia järjestelmiä uusittiin vuoden 1992 aikana.

Käteisrahan käsittelyä tehostettiin kehittämällä rahahuoltoa. Rahahuollon kustannusjakoa Suomen Pankin ja pankkien välillä muutettiin korottamalla käteisvaraluottojen vähennyseränä huomioon otettavia omavastuuosuuksia marraskuun viimeisestä päivästä lähtien (rahahuollosta lähemmin s. 23). Pienten maksujen maksuliikenteen tehostamiseksi perustettiin uusi

yhtiö — Toimiraha Oy — jonka tehtävänä on harjoittaa toimikortteihin perustuvaa maksupalvelua (asiasta lähemmin s. 24).

Muu viranomaistoiminta

Maksusopimus lopetettiin

Suomen ja Bulgarian välinen maksusopimus lakautettiin noottien vaihdolla 16.10.1992. Heti tämän jälkeen clearingmaksujen välittäminen lopetettiin, clearingtilit suljettiin ja maiden välisessä kaupassa siirryttiin käyttämään vapaasti vaihdettavia valuuttoja.

Idänkaupan saamiset

Suoalaisten pankkien luottoosaamiset Venäjältä olivat kertomusvuoden lopussa noin 5 mrd. markkaa. Luottoosaamisten kuoletuksia oli saamatta noin miljardi markkaa. Lisäksi valtiolla oli 0,4 mrd. markkaa erityistilisaamia sekä yrityksillä arviolta 2,1 mrd. markkaa käteis- ja ennakkomaksusaamia. Sopimusten mukaiset saamiset olivat näin ollen kaikkiaan noin 7,5 mrd. markkaa.

Niiden valtion takaamien saamisten takaisinmaksusta, joita suomalaisilla liikepankeilla ja rahoituslaitoksilla on entiseltä Neuvostoliitolta, sekä valtion omien saamisten takaisinmaksusta neuvotellaan Pariisin klubissa. Neuvotteluihin voivat osallistua kaikki velkojamaat. Suomen etuja valvoo Pariisin klubin kokouksissa Valtiontakuukeskuksen edustaja.

Muiden kuin valtion takaamien luottojen kuoletuksista neuvotellaan ns. Lontoon klubissa. Lontoon klubin noin 600:aa liikepankkia edustavaan neuvoo-antavaan komiteaan on kutsuttu 13 velkojapankkia. Komiteaa johtaa Deutsche Bank. Pohjoismaiset pankit eivät ole mukana neuvoo-antavassa komiteassa. Suomalaispankkien saamiset Venäjältä ovat suhteellisesti suurimmat Saksan ja Itävallan jälkeen. Näitä suomalaisten pankkien saamia koordinoi Kansallis-Osake-Pankki.

Sekä Pariisiin että Lontoon klubit sopivat joulukuussa 1992 Neuvostoliitolle ennen vuotta 1991 myönnettyjen luottojen uudelleenjärjestelystä. Sopimusten mukaan 5.12.1991—31.3.1993 erääntyneet ja erääntyvät kuoletukset tulevat maksettaviksi vasta 31.3.1993. Samalla neuvotteluja jäljellä olevien saamisten uudelleenjärjestelystä jatketaan.

Valuuttavarannon hoito

Sekä kotimaisten että ulkomaisten markkinoiden epävarmuus vaikutti valuuttavarannon sijoittamiseen vuonna 1992. Sijoittamisessa korostui näin ollen tarve taata varannon käyttövalmius interventioissa.

Sijoittamista ohjaavien turvallisuus- ja likvidiysrajoitteiden mukaisesti Suomen Pankin vaihdettava varanto sijoitettiin entiseen tapaan pääasiassa valtioiden liikkeeseen laskemiin velkasitoumuksiin, valuuttatalletuksiin, kultaan ja IMF:n erityisiin nosto-oikeuksiin. Kullan määrä säilyi ennallaan.

Sijoitusvaluutoista tärkeimmät olivat Yhdysvaltain dollari, Saksan markka, Ranskan frangi, Ison-Britannian punta, Alankomaiden guldeni ja Japanin jeni.

Sijoitustoiminnan painopiste oli Euroopassa. Ecusijoituksista luovuttiin asteittain, koska ecumarkkinoiden likvidiuden arvioitiin heikkenevän Euroopan yhdentymisnäkyvien muututtua. Päätös luopua markan kiinteästä suhteesta ecuun ei sinänsä aiheuttanut muutoksia valuuttavarannon hoidossa.

Vaihdettavan varannon pääerien jakauma ja muutos vuoden 1992 aikana olivat seuraavat:

	Varanto 31.12.1992	Varanto 31.12.1991	Muutos
		milj. mk	
Kulta	2 180	2 180	—
Erytyiset nosto-oikeudet	564	932	—368
Varanto-osuus IMF:ssä	1 732	1 136	+597
Vaihdettavat valuutat, netto	24 940	29 336	— 4 396
Yhteensä	29 416	33 583	— 4 167

Maksuvälinehuolto

Liikkeessä olevan rahan määrä pysyi vuonna 1992 lähes ennallaan. Vuoden 1992 lopussa setelistöä oli liikkeessä 13 209 milj. markkaa ja metallirahaa 1 299 milj. markkaa. Vuoden aikana setelien määrä vähentyi 97 milj. markkaa ja metallirahojen määrä lisääntyi 77 milj. mk. Juhlarahojen osuus liikkeessä olevista metallirahoista oli 257 milj. markkaa. Suhteessa bruttokansantuotteeseen yleisön hallussa olevan rahan

määrä lisääntyi ja pankkien kassoissa olevan rahan määrä väheni.

Vuoden 1991 marraskuussa laskettiin liikkeen uudet setelit (1986 Litt. A -sarja). Noin 80 % liikkeessä olevista 1 000 markan seteleistä oli vuoden 1992 lopussa vaihtunut Litt. A -sarjan seteleiksi. Muiden seteleiden vastaavat luvut olivat seuraavat: 500 markkaa 85 %, 100 markkaa 60 % ja 50 markkaa 75 %.

Vuoden 1993 lopulla tulee käyttöön 10 markan metalliraha, joka korvaa 10 markan setelin. Jotta suurimman metallirahan ja pienimmän setelin välinen suhde ei muodostuisi liian suureksi, päätettiin laskea samanaikaisesti 10 markan metallirahan kanssa liikkeeseen uusi, 20 markan seteli. Uuteen seteliin tulee akateemikko, kirjailija Väinö Linnan kuva. Nimellisarvoltaan 20 markan seteli oli käytössä kaikissa setelisarjoissa 1860-luvulta 1950-luvulle.

Pankkiautomaattien käytön lisääntyminen on vaikuttanut liikkeessä olevan setelistön jakumaan. Pankkiautomaateissa lähes yksinomaan käytettävän 100 markan setelin osuus liikkeessä olevan setelistön markkamäärästä on kasvanut vuoden 1987 lopun 40 prosentista vuoden 1992 lopun 45 prosenttiin. Samoin sen osuus koko setelien liikkeessä olevasta kappalemäärästä on lisääntynyt vastaavasti 35 prosentista 41 prosenttiin. Muista seteleistä vain 1 000 markan setelin osuus on kasvanut.

Suomen 75-vuotisen itsenäisyyden johdosta laskettiin liikkeeseen kultainen 1 000 markan juhlaraha ja hopeinen 100 markan juhlaraha. 1 000 markan raha oli ensimmäinen Suomessa liikkeeseen laskettu kultainen juhlaraha. 1 000 markan juhlarahan lyöntimäärä oli 35 000 kap-

paletta, ja raha myytiin yleisölle poikkeuksellisesti ennakkotilausmenetelmällä.

Suomen Pankin talletuspankeille myöntämien käteisvaraluottojen vähennyseränä huomioon otettavia omavastuuosuuksia lisättiin marraskuun viimeisestä päivästä lähtien siten, että niiden yhteismäärä nostettiin 20 prosenttiin yleisön hallussa olevan rahan määrästä. Omavastuuosuudet, yhteismäärältään 1 791 milj. markkaa, jaettiin pankkien kesken aiemman tavan mukaan suhteessa niiden käyttötilitalletuksiin.

Pankkivaltuusmiesten 25.10.1991 tekemän päätöksen perusteella Suomen Pankin Joensuun, Mikkelin, Porin ja Rovaniemen konttorit suljettiin alkuvuoden 1992 aikana. Lisäksi Kotkan konttori suljetaan vuoden 1993 aikana sekä Jyväskylän, Lahden ja Vaasan konttorit vuonna 1994.

Toimiraha Oy perustettiin

Suomen Pankin johtokunta päätti lokakuussa perustaa Setec Oy:n tytäryhtiöksi Toimirahanimisen osakeyhtiön. Perustamisen tavoitteena on luoda Suomeen toimikortteihin perustuva ns. rahakukkarojärjestelmä pienten maksujen hoitamiseksi. Toimirahalla voidaan korvata erityisesti kolikkojen käyttöä puhelin-, pysäköinti-, joukkoliikenne- ym. maksuissa. Yhtiön tehtävänä on harjoittaa toimikortteihin perustuvaa maksupalvelua ja toteuttaa turvallinen toimirahajärjestelmä Suomessa. Yhteiskäyttöisen järjestelmän avulla pyritään välttämään useiden yhteensopimattomien ja päällekkäisten järjestelmien kustannukset.

Table with multiple columns containing financial data, likely a balance sheet or income statement, with various categories and numerical values.

Tilinpäätös

Tase, mk

Vastaavaa	31.12.1992	31.12.1991		
Kulta ja valuuttasaamiset (1)				
Kulta	2 179 877 401,68	2 179 802 017,91		
Erityiset nosto-oikeudet	563 785 166,54	931 535 284,74		
Varanto-osuus Kansainvälisessä valuuttarahastossa	1 732 459 645,47	1 135 846 675,93		
Vaihdettavat valuutat	25 040 927 391,80	29 381 274 595,27		
Sidotut valuutat	—	34 014 146,20	33 662 472 720,05	
Muut ulkomaiset saamiset (1)				
Markkaosuus Kansainvälisessä valuuttarahastossa	4 463 666 904,52	2 259 524 222,07		
Määräaikainen saaminen	403 766 882,73	430 135 277,94	4 867 433 787,25	2 689 659 500,01
Saamiset rahoituslaitoksilta (2)				
Maksuvalmiusluotot	1 584 900 000,00	—		
Sijoitustodistukset	3 930 010 340,03	9 157 106 580,43		
Arvopaperit takaisinmyyntisitoumuksin	4 407 845 271,56	2 725 101 521,48		
Määräaikaiset luotot	100 000 000,00	—		
Käteisvaraluotot	2 871 523 000,00	3 527 812 000,00		
Joukkovelkakirjat	1 462 345 000,00	1 765 305 000,00		
Muut	237 908 278,82	237 900 000,00	14 594 531 890,41	17 413 225 101,91
Saamiset julkiselta sektorilta (3)				
Joukkovelkakirjat	—	3 094 000,00		
Luotot Valtion vakuusrahastolle	1 000 000 000,00	—		
Valtion metallirahavastuu	1 446 494 864,20	1 372 399 014,20	2 446 494 864,20	1 375 493 014,20
Saamiset yrityksiltä (4)				
Kotimaisten toimitusten rahoitus (KTR)	586 893 562,00	878 707 053,00		
Joukkovelkakirjat: KTR	160 392 201,90	207 266 832,70		
Joukkovelkakirjat: Muut	500 000 000,00	1 700 000,00		
Muut	210 864 254,71	200 625 708,81	1 458 150 018,61	1 288 299 594,51
Muut saamiset (5)				
Rahamarkkinoiden vakauttamislainat	9 474 000 000,00	1 730 000 000,00		
Siirtosaamiset	1 297 963 685,76	1 033 769 691,14		
Muut	153 061 567,18	152 697 278,91	10 925 025 252,94	2 916 466 970,05
Aktivoidut menot ja menetykset rahamarkkinoiden vakauden turvaamisesta (6)	1 700 000 000,00	—		
Yhteensä	65 508 685 418,90	59 345 616 900,73		

Vastattavaa

31.12.1992

31.12.1991

Vastattavaa	31.12.1992	31.12.1991		
Valuuttavelat (1)				
Vaihdettavat valuutat	100 627 954,24	44 983 951,16		
Sidotut valuutat	—	1 211 087,20	100 627 954,24	46 195 038,36
Muut ulkomaiset velat (1)				
Kansainvälisen valuuttarahaston markkatilit	4 463 728 887,35	2 259 578 811,41		
Osoitetut erityiset nosto-oikeudet	1 025 905 427,50	842 729 993,80		
Muut	2 273 950 000,00	—	7 763 584 314,85	3 102 308 805,21
Liikkeessä oleva raha (7)				
Setelit	13 208 702 865,00	13 305 922 567,00		
Metalliraha	1 299 284 288,35	1 222 455 019,40	14 507 987 153,35	14 528 377 586,40
Sijoitustodistukset (8)			4 880 000 000,00	8 880 000 000,00
Velat rahoituslaitoksille (9)				
Päivätalletukset	2 134 813 756,66	2 206 043 997,70		
Määräaikaiset talletukset	4 700 000 000,00	—		
Kassavarantotalletukset	13 164 695 506,00	10 361 028 771,00		
Muut	—	358 760,99	19 999 509 262,66	12 567 431 529,69
Velat julkiselle sektorille (10)				
Sekkitilit	72 208 426,01	—		
Valtion vakuusrahaston talletukset	17 814 366,63	—		
Muut	—	3 478 341,84	90 022 792,64	3 478 341,84
Velat yrityksille (11)				
Investointi- ja alushankintatalletukset	3 362 354 641,53	7 056 825 124,28	3 362 354 641,53	7 056 825 124,28
Muut velat (12)				
Siirtovelat	4 242 231 865,72	1 583 977 117,33		
Muut	156 302 287,97	97 882 453,24	4 398 534 153,69	1 681 859 570,57
Arvonjärjestelytili ja varaukset (13)	—	—	4 641 948 106,38	5 715 023 864,82
Oma pääoma (14)				
Kantarahasto	5 000 000 000,00	5 000 000 000,00		
Vararahasto	764 117 039,56	764 117 039,56		
Tilikauden voitto	—	—	5 764 117 039,56	5 764 117 039,56
Yhteensä	65 508 685 418,90	59 345 616 900,73		

Tuloslaskelma, mk

	1.1.—31.12.1992	1.1.—31.12.1991
Korkotuotot		
Kotimaiset (1)		
Päivä- ja maksuvalmius-		
luotoista	77 629 344,04	185 720 585,40
Sijoitustodistuksista	925 608 584,86	1 006 807 041,74
Arvopapereiden takaisin-		
myyntisitoumuksista	351 323 083,64	623 074 956,79
Nettokorot kotimaisista		
terminikaupoista	911 827 702,84	156 922 446,41
Määräaikaisista luotoista	705 890,41	147 986,30
KTR-luotoista	92 050 871,16	117 655 533,68
Joukkovelkakirjoista	173 567 026,84	169 383 990,41
Valtion vakuusrahaston		
luotoista	282 437 505,69	—
Vakauttamislainoista	219 097 260,27	—
Muista saamisista	41 551 795,51	39 641 697,47
	3 075 799 065,26	2 299 354 238,20
Ulkomaiset (2)		
Kansainväliseltä		
valuuttarahastolta	118 066 433,83	119 443 451,40
Arvopapereista	1 648 424 864,03	1 858 944 281,12
Muista valuuttasaamisista	131 095 025,74	414 222 537,41
	1 897 586 323,60	2 392 610 269,93
Korkotuotot yhteensä	4 973 385 388,86	4 691 964 508,13
Korkokulut		
Kotimaiset (3)		
Päivätalletuksista	— 239 126 088,23	— 34 779 421,65
Sijoitustodistuksista	—1 937 470 702,00	—371 424 185,27
Määräaikaisista talletuksista	— 2 873 287,68	—
Kassavarantotalletuksista	—1 104 769 924,85	—1 432 771 980,21
Investointitalletuksista	— 312 792 072,76	—510 143 830,59
Muista veloista	— 27 308 858,31	— 33 512 455,35
	—3 624 340 933,83	—2 382 631 873,07
Ulkomaiset		
Kansainväliselle valuutta-		
rahastolle	— 57 762 879,76	— 60 619 512,63
Tukiluotoista	— 190 465 465,02	—
Muista veloista	— 2 845 174,71	— 1 394 407,66
	— 251 073 519,49	— 62 013 920,29
Korkokulut yhteensä	—3 875 414 453,32	—2 444 645 793,36
Korkokate (4)	1 097 970 935,54	2 247 318 714,77
Muut tuotot (5)		
Toimitusmaksut ja palkkiot	10 175 594,18	8 456 830,27
Muut	59 666 458,54	69 842 052,72
	69 842 052,72	82 237 696,51
		90 694 526,78
Muut kulut (6)		
Palkat	— 157 713 693,96	—158 254 512,64
Sosiaalikulut	— 72 901 593,80	— 64 310 103,43
Setelin valmistus	— 42 354 900,10	— 56 180 160,00
Poistot	— 91 070 000,37	— 90 401 712,80
Muut	— 104 399 610,55	—214 087 957,14
	— 468 439 798,78	— 583 234 446,01
Kulut rahamarkkinoiden		
vakauden turvaamisesta (7)		
Poistot saamisista	—	—1 900 000 000,00
Poistot osakehankinnoista	—	—700 000 000,00
	—	—2 600 000 000,00
Tulos ennen kurssieroja ja		
varauksia	699 373 189,48	— 845 221 204,46
Ulkomaisten arvopapereiden		
kurssierot (8)	127 377 120,42	516 820 012,86
Valuuttakurssierot (9)	—1 768 207 012,83	2 761 015 199,35
Eläkevarauksen lisäys (10)	—	— 300 000 000,00
Ohjesäännön 30. §:n mukaisen		
varauksen lisäys (—)/		
purkaminen (+) (10)	941 456 702,93	—2 132 614 007,75
Tilikauden tulos (11)	—	—

Tilinpäätöksen liitteet

	31.12.1992	31.12.1991	
Setelinanto, mk			
Setelinanto-oikeus	29 517 049 605,49	33 662 472 720,05	
Käytössä	13 418 309 607,85	15 574 996 360,11	
Setelinantovara	16 098 739 997,64	18 087 476 359,94	
Markka/valuuttatermiinisopimukset, mk			
(keskikurssi 31.12.)			
Terminiostosopimukset	3 619 050 000,00	247 980 000,00	
Terminiinimyyntisopimukset	13 964 781 485,27	8 943 812 000,00	
Valuutta/valuuttatermiinisopimukset, mk			
(ostetun valuutan keskikurssi 31.12.)	7 080 504 173,89	4 339 533 736,51	
Osakkeet ja osuudet, nimellisarvo, mk			
(sulkeissa Suomen Pankin omistusosuus)			
Scopulus Oy	150 000 000,00 (100 %)	150 000 000,00 (100 %)	
Sponda Oy	100 000 000,00 (100 %)	100 000 000,00 (100 %)	
Solidium Oy	40 000 000,00 (100 %)	40 000 000,00 (100 %)	
Setec Oy	40 000 000,00 (100 %)	40 000 000,00 (100 %)	
Helsingin Rahamarkkinakeskus Oy	35 300 000,00 (52 %)	35 300 000,00 (52 %)	
Bank for International Settlements	58 767 998,07 (1,67 %)	48 274 970,80 (1,67 %)	
Asunto-osakkeet	1 284 243,00	1 198 923,00	
Kiinteistöosakkeet	634 120,00	634 120,00	
Muut osakkeet ja osuudet	1 013 433,50	1 012 523,50	
Yhteensä	426 999 794,57	416 420 537,30	
Takaukset, mk			
SKOP:n riskikeskittymien siirtoon liittyvät			
tilapäiset takausvastuut	486 884 000,00	11 883 000 000,00	
Omaisuuudenhoitoyhtiöiden puolesta annetut takaukset	642 360 000,00	—	
Muut takaukset	—	10 890 562,82	
Yhteensä	1 129 244 000,00	11 893 890 562,82	
Eläkesitoumuksista johtuva vastuu, milj. mk			
Suomen Pankin eläkevastuu	1 611	1 525	
— tästä varauksilla katettu	1 150	1 150	
Suomen Pankin kiinteistöt			
Kiinteistö	Osoite	Valmistumis-	Tilavuus
		vuosi	noin m²
Helsinki	Rauhankatu 16	1883/1961	49 500
	Rauhankatu 19	1954	33 000
	Unioninkatu 33	1848	17 500
	Snellmaninkatu 23	1896/1988	27 500
	Liisankatu 14	1928	48 500
	Ramsinniementie 7	1920/1983	4 500
Joensuu	Torikatu 34	1984	11 000
Jyväskylä	Kauppakatu 21	1950	32 000
Kotka	Keskuskatu 19	1910	9 000
Kuopio	Kauppakatu 25—27	1912	7 500
Lahti	Torikatu 3	1929	36 500
Mikkeli	Päiviönkatu 15	1965	7 500
Oulu	Kajaaninkatu 8	1973	17 000
Pori	Valtakatu 11	1853/1913	11 500
Rovaniemi	Valtakatu 10—12	1988	15 500
Tampere	Hämeenkatu 13	1942	36 000
Turku	Linnankatu 20	1914	10 500
Vaasa	Kirkkopuistikko 22	1952	55 500
Vantaa	Suometsäntie 1	1979	311 500
Inari	Saariselkä	1968/1976	2 000

Tilinpäätöksen kommentit

Yleiset tilinpäätös- ja kirjausperiaatteet

Suomen Pankin tase noudattaa sektorijakoa, mikä antaa kuvan keskuspankin ja ulkomaiden sekä kotimaan sektoreiden välisistä rahoitussuh-teista. Taseessa noudatetut arvostusperiaatteet on selostettu kommentoitavien tase-erien yhteydessä. Käyttöomaisuus ja pitkävaikutteiset menot kirjataan kokonaan kuluiksi hankintavuonna Suomen Pankin ohjesäännön edellyttämällä tavalla, eivätkä ne niin ollen sisälly taseeseen. Käyttöomaisuudesta on tehty selkoa taseen liite-tiedoissa.

Ulkomaan rahan määräiset saamiset ja velat on muutettu markoiksi tilinpäätöspäivänä voimassa olleiden keskikurssien mukaisesti. Kaikki valuuttakurssien muutoksista johtuvat saamisten ja velkojen sekä taseen ulkopuolisten sitoumusten arvon muutokset on kirjattu tulosvai-kutteisesti, ja ne sisältyvät tuloslaskelmassa va-luuttakurssieroihin.

Pankkivaltuusto vahvistaa Suomen Pankin ohjesäännön 17. §:n 1. momentin 2. kohdan mukaisesti tilinpäätöksen laatimisessa noudatet-tavat perusteet.

Taseen kommentit

1. Kulta ja ulkomaiset erät

Kulta on aiempien vuosien tapaan kirjattu ta-seessa arvoon 35 mk/g. Kultaa oli vuoden lopu-sa 62 282 kg, ja sen markkinahintainen arvo oli 3 497 milj. markkaa.

Valuuttasaamisissa esiintyviä erityisiä nosto-oikeuksia Kansainvälisessä valuuttarahastossa vastaa velkapuolen erä osoitetut erityiset nosto-oikeudet (SDR). Molemmista eristä maksetaan SDR-koron suuruista korkoa.

SDR-määräinen varanto-osuus sekä markka-osuus Kansainvälisessä valuuttarahastossa muo-dostavat yhdessä Suomen jäsenosuuden valuut-tarahastossa. Markkaosuuden vastaerä sisältyy ulkomaisissa veloissa erään Kansainvälisen va-luuttarahaston markkatilit. Markkaosuus ja sitä vastaavat markkatilit on sidottu erityisten nosto-oikeuksien kurssiin Kansainvälisen valuuttara-haston soveltaman käytännön mukaisesti. Mar-raskuussa 1992 Suomen jäsenosuus kasvoi 574.9 milj. SDR:stä 861.8 milj. SDR:ään.

Vaihdettavat valuutat koostuvat pääosin ul-komaisista valtioiden liikkeeseen laskemista tai takaamista arvopapereista sekä pankkitalletuk-sista. Erään sisältyvät myös ulkomaiset avistati-lit sekä pankin hallussa olevat ulkomaiset mak-suvälineet.

Vaihdettavaan valuuttavarantoon kuuluvat arvopaperit on arvostettu nimellisarvoon tai sitä alempaan käypään arvoon Suomen Pankin ohje-säännön 6. §:n mukaisesti.

Muissa ulkomaisissa saamisissa on Suomen valtion vastuulla oleva määräaikainen saaminen entisen Neuvostoliiton Vneshekonombankilta. Määräaikaisen saamisen velkasaldo muutettiin 15.4.1992 Yhdysvaltojen dollareiksi. Velan kuo-letukset lykkääntyivät entisen Neuvostoliiton velkoja koskevan kansainvälisen sopimuksen mukaisesti.

Sidotut valuuttasaamiset sisälsivät vuonna 1991 Bulgarian selvitystilin saldon. Suomi ja Bulgaria päättivät 16.10.1992 lakkauttaa maiden välisen maksusopimuksen, ja clearingtili suljet-tiin.

Vaihdettavat valuuttavelat sisältyvät kansain-välisen järjestöjen ja ulkomaisten pankkien vaihdettavat markkasaamiset Suomen Pankilta. Sidotut valuuttavelat sisälsivät 1991 Neuvosto-liiton selvitystilin saldon.

Erän muut ulkomaiset velat alaerä muut sisäl-tää valuuttavarannon tukemiseksi aiemmin nos-tetut tukiluotot.

2. Saamiset rahoituslaitoksilta

Suomen Pankin päivätalletus- ja päiväluotto-järjestelmä korvattiin 3.7.1992 uudella mak-suvalmiusjärjestelmällä. Keskuspankkirahoituk-seen oikeutettu pankki voi uuden järjestelmän mukaan saada määräaikaista maksuvalmius-luottoa (järjestelmästä lähemmin s. 20).

Sijoitustodistukset ovat pankkien liikkeeseen laskemia markkinahintaisia arvopapereita. Sijoi-tustodistukset on arvostettu hankintahintaan. Samaan tase-erään sisältyy sijoitustodistusten kertynyt korko, 130 milj. markkaa.

Käteisvaraluotot, joilla rahoitetaan rahalai-tosten hallussaan pitämiä seteli- ja metalliraha-kassoja, ovat korottomia.

Rahalaitosten joukkovelkakirjalainat ovat luonteeltaan pääasiassa sijoitusomaisuutta. Ne on arvostettu nimellisarvoon.

3. Saamiset julkiselta sektorilta

Joukkovelkakirjalainat sisältävät kuntien liik-keeseen laskemia arvopapereita; ne on arvostettu nimellisarvoon. Valtion vakuusrahastolla oli 31.12.1992 tilapäistä luottoa Suomen Pankista 1 000 milj. markkaa. Valtion vakuusrahastolla voi olla Suomen Pankissa tilapäistä luottoa tai tilapäisiä talletuksia, koska sen luotonotto ja tukitoimet eivät välttämättä ajoitu samaan het-keen.

Valtion metallirahavastuu osoittaa rahapajan Suomen Pankille toimittamien metallirahojen nettomäärän.

4. Saamiset yrityksiltä

Kotimaisia toimitusluottoja on myönnetty sekä yksittäis- että joukkovelkakirjalainoina, joten ne on esitetty taseessa erikseen. Joukkovelkakirja-lainat on arvostettu nimellisarvoon. KTR-luo-toilla on pankkien takaus. Korko vaihtelee pel-kästä peruskorosta peruskorkoon lisättyinä 2.5 prosenttiyksiköllä.

Muut joukkovelkakirjalainat sisältävät lähin-nä sijoitusomaisuudeksi luokiteltavia arvopape-reita, jotka on arvostettu nimellisarvoon.

5. Muut saamiset

Säästöpankkien Keskus-Osake-Pankin haltuun-ottoon ja riskikeskittymien siirtoon sitoutui syk-syn 1991 ja kevään 1992 aikana Suomen Pankin rahoitusta yhteensä 15.6 mrd. markkaa. Tästä on edelleen Suomen Pankin taseessa rahamark-kinoiden vakauttamislainoina 9.5 mrd. mark-kaa. Alun perin sitoutuneesta rahoituksesta on saatu takaisin omaisuuden myyntituloina 1.8 mrd. markkaa, kuluksi on vuonna 1991 kirjattu 2.6 mrd. markkaa ja 1.7 mrd. markkaa akti-voitiin taseeseen poistettavaksi myöhempinä vuosina.

Siirtosaamiset sisältävät pääasiassa korkosaa-misia. Muihin saamisiin sisältyy 126 milj. mark-kaa henkilökunnan asuntolainoja. Asuntolaino-jen korko oli vuonna 1992 peruskoron suurui-nen.

6. Aktivoidut menot ja menetykset rahamark-kinoiden vakauden turvaamisesta

Suomen Pankki voi saada rahamarkkinoiden vakauden turvaamisesta aiheutuneita menetyksiä takaisin vasta pitkähkön ajanjakson kuluessa

pankkijärjestelmän tervehtyessä. Tästä syystä rahamarkkinoiden vakauden turvaamisesta vuonna 1992 syntyneet ja mahdollisesti myö-hemminkin syntyvät menot ja menetykset kirja-taan omana eräänään taseeseen ja poistetaan tulevina vuosina.

7. Liikkeessä oleva raha

Liikkeessä oleva raha on yleisön ja rahalaitosten hallussa oleva setelistö ja metalliraha.

8. Sijoitustodistukset

Suomen Pankin liikkeeseen laskemat sijoitusto-distukset on arvostettu nimellisarvoon. Nimellis-arvon ja emissiohinnan erotus on kirjattu siirto-saamisiin ja jaksotetaan korkomenoihin juoksu-ajan kuluessa.

9. Velat rahoituslaitoksille

Päivätalletukset ovat keskuspankkirahoitukseen oikeutettujen rahalaitosten sekkitilien saldoja.

Kassavarantotalletukset olivat vuoden 1992 lopussa 5.5 prosenttia kassavarantopohjasta. Kassavarantotalletusten korko oli vuoden lo-pussa kolmen kuukauden heliborkorko vähen-nettynä kahdella prosenttiyksiköllä, kuitenkin vähintään 8 %.

10. Velat julkiselle sektorille

Kohtaan sisältyvät Valtion vakuusrahaston sek-tili ja talletustilit Suomen Pankissa.

11. Velat yrityksille

Investointi- ja alushankintatalletukset ovat in-vestointi- ja alushankintavarauksen tehneiden yritysten lakisääteisiä talletuksia Suomen Pan-kissa. Talletukset ovat korollisia, ja korko mää-räytyy talletus- ja käyttöajankohdan mukaan. Korko vaihtelee 3 prosentista peruskorkoon vä-hennettynä 2.5 prosenttiyksiköllä.

12. Muut velat

Siirtovelat ovat pääasiassa korkojen jaksotuk-sesta aiheutuneita eriä.

Muut velat sisältävät 9 milj. markkaa liikkees-sä olevan vanhan rahayksikön määräisiä sete-leitä.

13. Arvonjärjestelytili ja varaukset

Arvonjärjestelytiliä ja pankin varauksia on aikaisempina vuosina kartutettu oman pääoman reaaliarvon turvaamiseksi sekä valuuttamääräisiin saamiin ja rahamarkkinoiden vakauden turvaamiseen liittyvien riskien kattamiseksi. Vuoden 1992 tilinpäätöksessä näitä varauksia purettiin 941 milj. markkaa.

Suomen Pankin eläkevastuun kokonaismäärä on 1 611 milj. markkaa, ja tästä on varauksilla katettu 71,4 %.

Vaihdeettavaan valuuttavarantoon kuuluvat ulkomaiset arvopaperit on ohjesäännön mukaisesti arvostettu nimellisarvoon, jos se on hankinta- tai markkinahintaa alempi. Nimellisarvon ja tuloslaskelmassa laskentaperusteena olevan ns. alimman arvon erotus on taseessa kirjattu arvonjärjestelytilin vähennykseksi.

14. Oma pääoma

Pankin oma pääoma säilyi muuttumattomana.

	31.12.1992	31.12.1991	Muutos
	milj. mk		
Kantarahasto	5 000	5 000	—
Vararahasto	764	764	—
Tilikauden tulos..	—	—	—
Yhteensä	5 764	5 764	—

Tuloslaskelman kommentit

1. Kotimaiset korkotuotot

Kotimaiset korkotuotot lisääntyivät edellisvuotisista 776 milj. markkaa. Terminiikauppojen nettokorot olivat 912 milj. markkaa. Päiväluottojen korkotuotot olivat 78 milj. markkaa. Sijoitustodistusten korkotuotot olivat 926 milj. markkaa ja arvopapereiden takaisinmyyntisitoumusten korkotuotot 351 milj. markkaa. Valtion vakuusrahasto maksoi lyhytaikaisesta luotosta korkoa 282 milj. markkaa.

2. Ulkomaiset korkotuotot

Ulkomaiset korkotuotot vuonna 1992 olivat 1 898 milj. markkaa. Vähennys vuoden 1991 korkotuottoihin verrattuna oli 495 milj. markkaa.

3. Kotimaiset korkokulut

Kotimaiset korkokulut lisääntyivät 1 241 milj. markkaa. Suomen Pankin liikkeeseen laskemia sijoitustodistuksia oli markkinoilla koko tilikauden ajan, ja niiden korkokulut olivat 1 937 milj. markkaa. Lisäystä edellisvuotisesta oli 1 566 milj. markkaa.

4. Korkokate

Korkokate oli 1 098 milj. markkaa, mikä on 1 149 milj. markkaa vähemmän kuin vuonna 1991.

5. Muut tuotot

Muut tuotot olivat 70 milj. markkaa. Erään sisältyy vuokratuottoja 36 milj. markkaa.

6. Muut kulut

Palkkasumma säilyi edellisvuotisen tasoisena. Sosiaalikulut sisältävät 56 milj. markkaa maksettuja eläkkeitä.

Käyttöomaisuus ja pitkävaikutteiset menot kirjataan poistoina kuluksi hankintavuonna Suomen Pankin ohjesäännön mukaisesti. Poistot sisältävät siis tilikauden aikana hankitut käyttöomaisuuden ja muut pitkävaikutteiset menot kokonaisuudessaan. Poistoihin sisältyy 57 milj. markkaa rakennusten muutostöiden sekä 18 milj. markkaa koneiden ja kaluston poistoja.

7. Kulut rahamarkkinoiden vakauden turvaamisesta

Vuoden 1991 tilinpäätöksessä kirjatut kulut rahamarkkinoiden vakauden turvaamisesta aiheutuivat Säästöpankkien Keskus-Osake-Pankin tervehdyttämistoimista ja sen riskikeskittymien siirrosta Suomen Pankin omistamille omaisuudenhoitoyhtiöille. Vuonna 1992 syntyneet menot ja menetykset, 1,7 mrd. markkaa, kirjattiin taseeseen ja poistetaan tulevina vuosina.

8. Ulkomaisten arvopapereiden kurssierot

Ulkomaisten arvopapereiden kurssierot sisältävät arvopapereiden myynnistä realisoituneet kurssivoitot ja -tappiot sekä salkussa olevien

arvopapereiden hankintahinnan ja sitä alemman markkinahinnan erotuksen.

9. Valuuttakurssierot

Valuuttakurssieroihin kirjataan valuuttakurssien muutoksista aiheutuneet saamisten, velkojen ja taseen ulkopuolisten sitoumusten arvon muutokset sekä valuutanvaihtotuotot nettomääräisinä. Vuonna 1992 pankki kirjasi 1 768 milj. markan kurssitappiot.

10. Varausten muutos

Ohjesäännön 30. §:n mukaisia varauksia purettiin 941 milj. markkaa. Eläkevaraus pidettiin entisen suuruisena.

11. Tilikauden tulos

Tilikauden tuloksena esitettiin nolla markkaa.

Tilintarkastus
Vuoden 1991 tilinpäätöksessä tilintarkastajat kaupunkitarkastaja Kauvo Mänttä, oikeustieteen kandidaatti Ben Zyskowitz, kauppatieteiden maisteri Keskuksikaupunkammarin hyväksymä tilintarkastaja Olof Ab-Nessidä, valtiotieteen kandidaatti Arja Aho ja valtiotieteen kandidaatti Puro Lippinen suorittivat 10.–17. joulukuuta Suomen Pankin tilinpäätöksen ja kirjanpidon sekä hallinnon tarkastuksen tilivuodelta 1991.

Tilintarkastajien lausunnon mukaisesti pankkivaltuusto myönsi koko lausunnon 18. maaliskuuta joulukuun 1991 vastavastuun pankin hoitosta vuodelta 1991.

Lainauslupien ja valtakirjojen tarkastus
Pankkivaltuusto on helmikuun vuoden aikana seurannut johdosta 5 §:n määräämän pankin lainauslupien ja valtakirjojen sekä niiden sijoitusten tarkastus- ja seurauksen aikoina helmikuuta 22. huhtikuuta 13. kesäkuuta 13. elokuuta 29. lokakuuta ja 17. joulukuuta.

Inventoinnit ja hallintokonttorien tarkastukset
Lohduslainsäädännön 5 §:n mukaisesti pankkivaltuutetut ovat inventoineet pääkonttorissa taseet ja kassaholvit, laina- ja vakuusasiakirjat sekä pantit ja talletukset inventoinneissa ei havaittu aiheita muuttamiseksi.

Pankkivaltuutetut ovat vahvistaneet että hallintokonttorien taseet ja inventoinnit huonekonditorien käsikassa ja holvit kerran kuukaudessa sekä vekselit, vakuusasiat ja pantit vähintään kolme kertaa vuodessa.

Kaikkien hallintokonttorien on toimittava pankin johdosta 20:n määrittely tarkastus

Kotimaisen ja ulkomaisen pankkivaltuutuksen 1992-1993 vuodelle
Kotimaisen ja ulkomaisen pankkivaltuutuksen 1992-1993 vuodelle valtuutettiin 12. joulukuuta 1992 voimaantulleeseen lauseeseen 1992-1993 vuodelle.

Peruskorkojen ja valtakirjojen tarkastus
Peruskorkojen ja valtakirjojen tarkastus on ollut vuodelta 1992 voimaantulleeseen pankkivaltuutuksen 1992-1993 vuodelle. Tällainen peruskorkojen tarkastus on ollut 1.3.1992 alkaen. Joulukuun esitys asiasta 17. maaliskuuta kuului seuraavasti:

Peruskorkjärjestelmä ei ole sopeutunut rahamarkkinoiden säännösteilyä purkamiseen. Markkinakorkojen tuottavasta luottamuksesta huolimatta peruskorko on pysynyt lähes muuttumattomana vuodelta 1988 lähtien. Tällainen peruskorko ei kykyisi edustaa pankkien ennustettavissa ja on johtanut siihen, että valtakirjoista peruskorko on jäänyt pois. Tämä on jäänyt hyvin matalakorkoisiksi verratuna sekä markkinakorkoihin että arvon myyntivaihtoihin. Luottojen korkojen ja sitä seurustunut, mikä on vaikuttanut ja vaikuttaa peruskorkon muuttamiseen.

Vanhalla tilillä korolla myönnetyt luotot rasittavat pankkien likviditeettia. Pankkien varainhankintakustannukset ovat jatkuvasti kohooneet, kun markkinakorot ovat nousseet ja yhä suurempi osa varainhankintatilituslaskuista on siirtynyt markkinakorkoisiksi markkinakorkoita korkeammaksi.

Vuoden 1991 lopussa pankkien markkinakorkoisista luotoista ja peruskorkoon sidottuja rahoja 50 % eli 140 milj. markkaa, josta 80 milj. markkaa oli kassatalletuksia 11 %. Luonnollisesti markkinakorkoisista luotoista ovat pitkäaikaisia.

11. Varsien muutos
 Opiettana 30 §:n tarkastusvelvoitteen
 tultua jättäminen. Ehdotuksen perustelut
 esitettiin muuttamiseksi ja muutettiin
 11. Tarkastuksen talouskirjoitusta ja
 12. Tarkastuksen talouskirjoitusta ja
 13. Tarkastuksen talouskirjoitusta ja
 14. Tarkastuksen talouskirjoitusta ja
 15. Tarkastuksen talouskirjoitusta ja

15. Omat liikkeet
 Pankin johtokunta on valinnut toimittamaan
 16.12.1991 ja 17.12.1991 Muutos
 17.12.1991 mukaisesti
 Raamattokassa 5 000 000
 Vakuutus 764 000
 Tilikassan tulo

Yhteensä 5 764 000

Yhteensä 5 764 000

1. Korko- ja korkotuotot
 Korko- ja korkotuotot liikkeiden ja
 tuloista ja 4 milj. markkaa. Termiinkauppa-
 noista ja 112 milj. markkaa. Päivittäi-
 sien korkotulot olivat 78 milj. markkaa ja
 joulukuun korkotuotot olivat 926 milj.
 markkaa ja arvopapereiden takaisinmyynti-
 tuotot 131 milj. markkaa.
 Valtion veluerästä maksoi lyhytaikaisia
 luottoja 282 milj. markkaa

2. Ulkomaiset korkotuotot
 Ulkomaiset korkotuotot vuonna 1992 olivat
 1898 milj. markkaa. Vähentynyt vuoden 1991
 korkotuotosta on 445 milj. mark-
 kaa

arvopapereiden hankkimiseen ja siltä lähtien
 markkinan muuttamiseen
 1992 tilin päättyessä tuloja on ollut
 1992 tilin päättyessä tuloja on ollut
 1992 tilin päättyessä tuloja on ollut
 1992 tilin päättyessä tuloja on ollut

Korkokassa
 1992 tilin päättyessä tuloja on ollut
 1992 tilin päättyessä tuloja on ollut
 1992 tilin päättyessä tuloja on ollut

4. Omat liikkeet
 Helsingissä sijaitsevan osakeyhtiön
 osakkeita sisältäen 30 milj. markkaa
 ja 100 osaketta.
 Osakeyhtiön toiminta ja pöytäkirjat
 on tarkastettu ja hyväksytty
 Suomen Pankin ohjeiden mukaisesti. Poistot
 ovat 40 milj. markkaa. Omat liikkeet
 ja muut osakkeet on tarkastettu
 kokonaisuudessaan. Poistot
 sisältävät 57 milj. markkaa
 vakuutusmaksuista ja 20 milj.
 markkaa korvauksista ja
 muista osastoista.

7. Käsitellyt vakuudet
 Vuoden 1991 tilinpäätöksessä käsitellyt
 vakuudet vuodelle 1991
 vuodelle 1991 tilinpäätöksessä käsitellyt
 vakuudet vuodelle 1991
 vuodelle 1991 tilinpäätöksessä käsitellyt
 vakuudet vuodelle 1991

8. Ulkomaisen arvopapereiden kurssierot
 Ulkomaisen arvopapereiden kurssierot
 sisältyvät arvopapereiden arvonnalla
 vahvistuneet kurssierot ja tappiot
 sekä salkussa olevien

PANKKIVALTUUSTON KÄSITTELEMIÄ ASIOITA

Tilintarkastus

Vuoden 1991 valtiopäivillä valitut tilintarkasta-
 jat, kaupunkitarkastaja Kalevi Mattila, oikeus-
 tieteen kandidaatti Ben Zyskowitz, kauppatie-
 teiden maisteri, Keskuskauppakamarin hyväk-
 symä tilintarkastaja Olavi Ala-Nissilä, valtiotie-
 teen kandidaatti Arja Alho ja valtiotieteen kan-
 didaatti Paavo Lipponen suorittivat 10.—13.
 helmikuuta Suomen Pankin tilinpäätöksen ja
 kirjanpidon sekä hallinnon tarkastuksen tilivuol-
 delta 1991.
 Tilintarkastajien lausunnon mukaisesti pank-
 kivaltuusto myönsi kokouksessaan 18. maalisi-
 kuuta johtokunnalle vastuuvapauden pankin
 hoidosta vuodelta 1991.

Lainausliikkeen ja valuuttakaupan tarkastus

Pankkivaltuusto on kertomusvuoden aikana toi-
 mittanut johtosääntönsä 5 §:n määräämän pan-
 kin lainausliikkeen ja valuuttakaupan sekä mui-
 den sijoitusten tarkastuksen seuraavina aikoina:
 6. helmikuuta, 22. huhtikuuta, 12. kesäkuuta,
 19. elokuuta, 29. lokakuuta ja 17. joulukuuta.

Inventoinnit ja haarakonttorien tarkastukset

Johtosääntönsä 6 §:n mukaisesti pankkivaltuu-
 tetut ovat inventoineet pääkonttorin kassat ja
 kassaholvit, laina- ja vakuusasiakirjat sekä pan-
 tit ja talletukset. Inventoinneissa ei havaittu
 aihetta muistutuksiin.
 Pankkivaltuutetut ovat valvoneet, että haara-
 konttorien valvojat ovat inventoineet haara-
 konttorien käsikassat ja holvit kerran kuukau-
 dessa sekä vekselit, velkakirjat ja pantit vähin-
 tään kolmesti vuodessa.
 Kaikissa haarakonttoreissa on toimitettu
 pankin johtosäännön 2 §:ssä säädetty tarkastus.

Kertomus E. J. Längmanin rahastojen toiminnasta

Kokouksessaan 6. helmikuuta pankkivaltuusto
 merkitsi tiedoksi Suomen Kulttuurirahaston se-
 lostuksen E. J. Längmanin rahastojen toimin-
 nasta 1.10.1990—30.9.1991.

Peruskoron ja matalien luottokorkojen korotus

Maaliskuun 18. päivän kokouksessaan pankki-
 valtuusto päätti Suomen Pankin peruskoron ja
 matalien luottokorkojen korotuksesta 1.5.1992
 alkaen. Johtokunnan esitys asiasta 17. maalisi-
 kuuta kuului seuraavasti:
 ”Peruskorkojärjestelmä ei ole sopeutunut ra-
 hoitusmarkkinoiden säännöstelyn purkautumi-
 seen. Markkinakorkojen tuntuvasta kohoami-
 sesta huolimatta peruskorko on pysynyt liki-
 main muuttumattomana vuodesta 1988 lähtien.
 Tällainen peruskoron jäykkyys ei ollut pankkien
 ennustettavissa ja on johtanut siihen, että valta-
 osa vanhoista peruskorkosidonnaisista luotoista
 on jäänyt hyvin matalakorkoisiksi verrattuna
 sekä markkinaehtoisiin että aivan viime vuosina
 myönnettyihin peruskorkosidonnaisiin luottoi-
 hin. Luottojen korkohajonta on siten suurentu-
 nut, mikä on vaikeuttanut ja vaikeuttaa perusko-
 ron muuttamista.
 Vanhat, alhaisella korolla myönnetty luotot
 rasittavat pankkien kannattavuutta. Pankkien
 varainhankintakustannukset ovat jatkuvasti
 kohooneet, kun markkinakorot ovat nousseet ja
 yhä suurempi osa verottomasta talletuskannasta
 on siirtynyt lähdeveronalaisiksi markkinakoroi-
 siksi talletuksiksi.
 Vuoden 1991 lopussa pankkien markkamää-
 räisistä luotoista oli peruskorkoon sidottuja run-
 saat 50 % eli 140 mrd. markkaa, josta 80 mrd.
 markkaa oli koroltaan enintään 11 %. Useimmat
 näistä halpakorkoisista luotoista ovat pitkäai-
 kaisia.

Peruskorkosidonnaisiin matalakorkoisiin luottoihin sisältyvät myös korkotuki- ja kattokorkoluotot. Valtion korkotukea saavista lainoista tärkeimpiä ovat opintolainat, ASP-lainat ja maatilatalouden korkotukilainat. Näistä ainoastaan opintolainojen (11.5 mrd. markkaa) korot on irrotettu peruskorosta. Niiden korkojen muutokset perustuvat talletusten keskikoron kehitykseen. Opintolainojen keskikorko oli vuoden 1991 lopussa 11 %.

Kattokorkolainoja eli lainoja, joiden korolle on asetettu yläraja, ovat lähinnä aravalainoina myönnetty ensisijaislainat, mutta myös opintolainoille ja ASP-lainoille on asetettu kattokorkosen jälkeen, kun valtion maksama korkotuki on päättynyt. Korkotuki- ja kattokorkolainoja oli vuoden 1991 lopussa yhteensä noin 40 mrd. markkaa; näistä oli peruskorkosidonnaisia lähes 30 mrd. markkaa. Korkotuki- ja kattokorkolainojen keskikorko oli vuoden 1991 lopussa 10 %. Muita halpakorkoisia luottoja on siten noin 50 mrd. markkaa. Näiden keskikorko oli vuoden vaihteessa 9.5 %, kun nollakorkoisia luottoja (1.1 mrd. markkaa) ei oteta huomioon.

Viime vuosina sekä peruskorko- että korkotukijärjestelmän uudistaminen on ollut usein esillä. Hallinnollisen säätelyn poistaminen ja markkinaehtoisuuteen siirtyminen koko pankkitoiminnan osalta onkin aiheellista. Yksi tärkeä osa markkinaehtoisuuteen siirtymisessä on peruskorkojärjestelmän joustavoittaminen siten, että peruskorko seuraa pitkäaikaisia markkinakorkoja. Tällainen kytkentä on kuitenkin hankala niin kauan kuin peruskorkosidonnaisten luottojen korkohajonta on suuri.

Matalien luottokorkojen korotus peruskoron avulla

Pankkien kannattavuuden kohentamisessa yhtenä osana on matalakorkoisten luottojen korotus. Tavoitteena on nostaa peruskorkosidonnaisten luottojen korkoja 1 prosenttiyksiköllä, mutta kuitenkin enintään 12 prosenttiin.

Matalien peruskorkosidonnaisten luottojen korkojen korotus on juridisesti toteutettavissa vain peruskorkoa muuttamalla, koska sopimusehtojen mukaan peruskorkosidonnaisten luottojen korkoja voidaan korottaa vain peruskoron noustessa. Tavoitteena on, ettei peruskoron muutos vaikuttaisi lainkaan olemassa oleviin peruskorkosidonnaisten talletusten korkoihin. Tämä edellyttää talletusten ja obligaatioiden veronhuojennuslain muuttamista.

Peruskoron korotuksen lähtökohtana on, että verolakeja voidaan muuttaa siten, että verottomien talletusten korot pysyvät muuttumattomina. Tämä on mahdollista toteuttaa siten, että 24 kk:n talletuksen koron verottomuuden edellytyksenä on, että niiden vuotuinen korko on enintään Suomen Pankin peruskorko vähennettynä kahdella prosenttiyksiköllä. Käyttelytilien verottomuus säädetään pysyväksi, ja niille maksettavan koron verottomuuden ehtona on, ettei vuotuinen korko ylitä 4 1/2 %:a.

Käyttelytilien osalta tällainen muutos poistaisi peruskorkokytken. Tällöin peruskoron muutos ei automaattisesti merkitsisi verottomien käyttelytilien korkojen muutosta.

Veronhuojennuslakia on tarkoitus muuttaa siten, että se korvaisi aiemman vastaavan verolain ja siten koskisi jo olemassa olevaa talletuskantaa. Sen sijaan liikkeessä olevien verottomien obligaatioiden korkoihin ei voida jälkikäteen puuttua.

Tähän kokonaisuuteen liittyy korkotukilainojen korkojen nousu. Valtioneuvostossa on harvittavana, miltä osin peruskoron nousu korkotukilainoissa kompensoidaan.

Edellä olevan perusteella johtokunta kunnioittavasti esittää, että pankkivaltuusto Suomen Pankin ohjesäännön 17 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla päättäisi,

että Suomen Pankin peruskorko korotetaan 8.5 prosentista 9.5 prosenttiin toukokuun 1. päivästä 1992 alkaen ja

että Suomen Pankki edellyttää pankeille lähettämässään kiertokirjeessä, että 1 prosenttiyksiköllä korotetaan vain sellaisia luottokorkoja, jotka ennen peruskoron korotusta ovat enintään 11 %, ja että 12 prosenttiin korotetaan ne luottokorot, jotka ovat yli 11 % mutta alle 12 %. Muilta osin luottokorot eivät peruskoron korotuksen vuoksi nouse.”

Kassavarantotalletusten korko

Pankkivaltuusto hyväksyi kokouksessaan 18. maaliskuuta johtokunnan esityksen, jonka mukaan kassavarantotalletuksille maksetaan 1.4. alkaen vuotuista korkoa, joka on 2 prosenttiyksiköllä alle kolmen kuukauden heliborkoron, kuitenkin vähintään 8 %.

Joulukuussa tilanne palautui 26.4.1990 tehdyn sopimuksen mukaiseksi, ja kassavarantotalletuksille maksetaan 1.1.1993 alkaen korkoa,

joka on 3 kuukauden heliborkorko vähennettynä 3 prosenttiyksiköllä, kuitenkin vähintään 8 %.

Suomen Pankin soveltamien korkojen rajat

Pankkivaltuusto tarkisti kokouksessaan 5. huhtikuuta osittain pankkien keskuspankkiluotoissa ja -talletuksissa sekä Suomen Pankin raha- ja pääomamarkkinatoiminnassa sovellettavien korkojen rajoja.

Valtion vakuusrahaston sekkitililuotosta perittävä korko

Pankkivaltuusto hyväksyi kokouksessaan 14. toukokuuta johtokunnan esityksen Valtion vakuusrahaston sekkitililuotosta perittävästä korosta. Johtokunnan esitys asiasta kuului seuraavasti:

”Valtion vakuusrahasto on vakuusrahastosta annetun lain 4 §:n 4 kohdan perusteella tehnyt ehdotuksen lainan ottamisesta Suomen Pankista rahaston käynnistysvaiheessa syntyvien käyttömenojen rahoittamiseksi. Laina otettaisiin sekkitililuotona, jonka enimmäismäärä olisi 1 milj. markkaa.

Eduskunnan pankkivaltuusmiesten 25.5.1982 tekemän päätöksen mukaan Suomen Pankin muussa kuin pankeille suuntautuvassa kotimaisessa luotonannossa sovellettavan koron rajat ovat peruskorko \pm 2 1/2 prosenttiyksikköä.

Nykyisissä olosuhteissa subventoidun lainan myöntäminen valtiolle tai julkiselle laitokselle olisi omiaan herättämään epäluottamusta Suomen Pankkia kohtaan. Tämän lisäksi peruskoron käytöstä viitekorkona on pyritty eroon. Näistä syistä Valtion vakuusrahaston luotolliseen sekkitiliin Suomen Pankissa olisi luontevaa soveltaa markkinakorkoa.

Johtokunta kunnioittaen esittää pankkivaltuuston päätettäväksi,

että Valtion vakuusrahaston Suomen Pankissa olevasta luotollisen sekkitilin käytetystä luotosta peritään kolmen kuukauden heliborkoron mukaista vuotuista korkoa.”

Valtion vakuusrahastolle myönnettävän tilapäisen luoton ja rahaston talletustilin korko

Pankkivaltuusto hyväksyi kokouksessaan 26. toukokuuta johtokunnan esityksen Valtion va-

kuusrahastolle myönnettävän tilapäisen luoton ja rahastolle avattavan talletustilin korosta.

Johtokunnan esitys asiasta 25. päivältä toukokuuta kuului seuraavasti:

”Valtion vakuusrahastolla tulee akuutin kriisin varalta olla mahdollisuus luotonottoon, jotta rahoitusjärjestelmän turvaamiseksi välttämättömät tukitoimet voidaan hoitaa tilanteessa, jossa vakuusrahastolla tai valtiolla ei ole tarvittavia varoja. Luoton määrä ei saa yhdessä rahaston muiden lainojen, omien varojen ja rahaston antamien takausten kanssa ylittää Valtion vakuusrahastosta annetussa laissa määriteltyä rahaston lainojen enimmäismäärää. Koska luotto on tarkoitettu tilapäiseksi, Valtion vakuusrahaston on maksettava se takaisin ensi tilassa saatuaan varsinaisen rahoituksen järjestetyksi. Takaisinmaksun on tapahduttava kuitenkin viimeistään kolmen kuukauden kuluttua luoton nostamisesta. Luotosta perittäisiin kiinteää korkoa, joka olisi sama kuin luoton nostopäivän kolmen kuukauden markkinakorko. Luotto myönnettäisiin johtokunnan kulloinkin erikseen tekemällä päätöksellä. Luottojärjestelyn edellytyksenä on, että valtioneuvosto antaa Valtion vakuusrahastolle oikeuden ilman erillistä valtioneuvoston päätöstä ottaa tilapäistä luottoa Suomen Pankista.

Toisaalta Valtion vakuusrahastolla saattaa olla hetkellisesti huomattavastikin varoja, koska rahaston luotonotto ja tukitoimet eivät välttämättä ajoitu samaksi hetkeksi. Näitä varoja varten olisi Suomen Pankissa talletustili, jolle rahaston ottama luotto siirretään tuen maksatusta odottamaan. Tämä on perusteltua keskuspankkipoliittisten näkökohtien huomioon ottamiseksi. Valtion vakuusrahastolla olisi oikeus tallettaa tilille myös mahdollisia muita likvidejä varojaan. Tilillä oleville varoille maksettaisiin päivittäistä korkoa, joka olisi enintään markkinakorko.

Sekä luotto että talletus voivat olla joko markka- tai valuuttamääräisiä.

Edellä olevan perusteella ja kun eduskunnan pankkivaltuuston asiana on Suomen Pankin ohjesäännön 17 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla määrätä Suomen Pankin peruskorko ja muut Suomen Pankin soveltamat korot tai niiden rajat, johtokunta kunnioittaen esittää pankkivaltuuston päätettäväksi,

että Suomen Pankin Valtion vakuusrahastolle tapauskohtaisen erillisen johtokunnan päätöksen perusteella ja edellä mainituin ehdoin myöntämästä tilapäi-